

До 120-річчя від дня народження П.Тичини

Конспект уроку за творчістю П.Тичини

Підготувала
Мальована
Ольга Іванівна
учитель української мови
та літератури
Прилуцької загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №2
Прилуцької міської ради
Чернігівської області

м. Прилуки
2011 р.

Українська література, 11 клас
Уроки за творчістю П.Тичини
Уроки 1-2 Технологія 3 по 30 хвилин

Тема уроку: Павло Тичина – найбільший модерніст 20-х років “Арфами, арфами...”, “О панно Інно...”, “Ви знаєте, як липа шелестить...”. Феномен “кларнетизму”. Наскрізна оптимістична тональність, життєствердна настроєвість.

Мета уроку: ознайомити з найважливішими фактами біографії П.Тичини; допомогти учням зрозуміти ранню поезію Павла Тичини через комплексне сприймання різних видів мистецтва; удосконалювати навички виразного читання, уміння аналізувати прочитане й висловлювати власні роздуми про ліричні поезії; сприяти поглибленню творчої уяви й образного мислення учнів; розвитку естетичного смаку, культури образного бачення; виховувати високі моральні якості, прагнення до вдосконалення, любов до природи, мистецтва, інтерес до творчості поета.

Очікувані результати: після уроку учні

знатимуть: найважливіші факти біографії П.Тичини, ідейно-художній зміст поезій; особливості виразного читання творів;

умітимуть: розповідати найважливіші відомості з біографії П.Тичини, виразно і вдумливо

читати поезії, знаходити в них художні засоби, розкривати їх роль, розповідати про

свої відчуття під час читання, проводити аналогії між зображенням і баченням у реальному житті, працювати в групах,

брати участь у бесіді;

зможуть: розвивати навички проведення власних спостережень, увагу, пам'ять,

логічне мислення, насолоджуватись красою зображуваного, розвивати естетичні смаки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу

Теорія літератури: модернізм, “кларнетизм”

Обладнання: портрет П.Тичини, виставка, присвячена творчості письменника,

фонохрестоматія з української літератури для 11 класу, програмно-методичний комплекс

навчального призначення, мультимедійна дошка, презентація до уроку

Методи і прийоми: технологія «Мікрофон», «Незакінчене речення», робота в малих групах, виразне читання поезії та бесіда за прочитаним

Міжпредметні зв'язки: зарубіжна література, історія, образотворче мистецтво

Зміст уроку:

1-а 30-хвилинка

I. Мотиваційний етап

- **З'ясування емоційної готовності учнів до уроку.** (Учні виражають свій настрій за допомогою дієслів: хвилююся, чекаю, сподіваюся тощо. Учитель бажає успіху на уроці.)

Технологія «Мікрофон»: «Від сьогоднішнього уроку я очікую ...»

- **Актуалізація суб'єктного досвіду та опорних знань:**

а) ланцюжок «Поезії Павла Тичини» (учні пригадують вивчені в початкових класах поезії й декламують їх повністю чи уривки);

«Де не глянь — колоски» > «Гаї шумлять» > «Хор лісових дзвіночків».

б) обмін у парах інформацією про те, що вже відомо про Павла Тичину; озвучення висновків.

Технологія «Незакінчене речення»: «Я думаю, що поезія Тичини цікава, тому що...»

- **Учитель.** Сьогодні ми спробуємо торкнутися цього дивного світу поезії Тичини, відчувати її серцем і осягнути розумом, переконатися в її неординарності й полюбити, зіставляючи з іншими видами мистецтва.

II. Оголошення теми уроку, цілевизначення та планування діяльності (використання мультимедійної дошки)

- Чи є в когось доповнення й зміни до цілей та плану уроку? (Відповіді учнів. За потреби – коригування й уточнення цілей уроку)

III. Сприйняття й первинне усвідомлення нового матеріалу

(Під час роботи на уроці учні проводять необхідні записи в робочих зошитах на розсуд учителя)

1. Пояснення епіграфа: Прокоментуйте вислів Павла Тичини, що є епіграфом до нашого уроку:

Ах, скільки радості, коли ти любиш землю,

Коли гармонії шукаєш у житті.

(Дорогі й близькі серцю місця: місто, де народився, природа рідного краю; гармонія)

2. Проблемне питання: У ході роботи на уроці ми маємо знайти відповідь: Чи погоджуєтесь ви зі словами Миколи Зерова про те, що П.Тичина «уже в «Сонячних кларнетах» відкрив усі свої козири?»

3. Вивчення біографії письменника, характеристика ранньої творчості.

Випереджувальне завдання:

а) Найважливіші факти з біографії П.Тичини.

Повідомлення юних дослідників. (Цікаві факти з життя і творчості поета. Характеристика життєпису поета: визначальні риси характеру, світ захоплень: улюблені вчителі, друзі, заняття й природні обдарування).

Учитель: узагальнення сказаного про письменника, додаткові відомості.

б) Збірка «Сонячні кларнети».

Запис на мультимедійній дошці:

«... Уже в «Сонячних кларнетах» ... чуємо голос доби, чуємо голос поезії... є підстави для найоптимістичніших сподівань – прийшов у нову українську поезію поет наскрізь сучасний і разом з тим виплеканий національною традицією, не ілюстратор, не переказувач, а перетворювач дійсності»

(Михайлина

Коцюбинська)

Тояснення вчителя.

Перша книжка поезій Павла Тичини з незвичайною назвою «Сонячні кларнети» (тоді писалося «Соняшні») вийшла друком у 1918 р.

Кларнет — духовий інструмент. Назва його походить від латинського слова *clavus*, що означає ясний. Так названо інструмент за його звук — чистий, ясний, бадьорий.

Сонячні кларнети — музика сонця, а сонце — джерело всього живого, символ життя, радості, розквіту, щастя. Винесений у заголовок книжки цей незвичайний образ-символ якнайкраще відбиває сутність індивідуального стилю молодого Тичини. Назва збірки — це поетичне вираження авторського розуміння гармонії всесвіту.

«Сонячні кларнети» — збірка Тичини, яка стала епохальною книжкою поезій, про яку заговорила вся літературна Європа. Василь Стус у книжці «Феномен доби» пише, що «компліменти були великі».

У віршах збірки «Сонячні кларнети» поєдналися дві музи — Музика і Поезія з братом Живописом. Тому картини заговорили звуками, звуки утворили полотна, слова засяяли барвами. До збірки Павло Тичина включив 44 найкращі свої твори, поєднані між собою змістом і стилем. «Сонячні кларнети» поділяються на три тематичні групи.

До першої належить лірика з пейзажними і любовними мотивами. Це музичні, граційні, живописні вірші (відомі вже нам) **«Гаї шумлять»**, **«А я у гай ходила»**, **«Хор лісових дзвіночків»** та такі, які прочитали вперше: **«О панна Інно...»**, **«Арфами, арфами...»**, **«Ви знаєте, як липа шелестить»** та інші. Поезії вражають красою образів і глибинним розумінням законів природи. Цю групу віршів справді можна назвати «світлою нотою збірки».

Друга група — це вірші про народне горе, принесене Першою світовою війною: У них відчувається справжній трагізм; поет майстерно передає найтонші настрої і почуття.

Третя група тематично поєднується з другою: Україна і революція **(«Одчиняйте двері...» та інші)**. Поет з позицій власного розуміння добра і зла, справедливості й народної моралі осмислює, що несе революція рідному народові. Ці дві групи можемо назвати «скорботними нотою» збірки.

в) Бесіда:

- Хто назвав поезію П.Тичини музичною рікою? (*М.Рильський*)
- Що він мав на увазі? (*Насамперед те, що творчість одного з найкращих поетів минулого століття не просто напрочуд музична, але*

й передає одвічний космічний світло ритм, переливається і плине, як музична ріка).

- Що стимулювало хлопця до поетичної творчості? (З 1907 року П.Тичина цікавився творами сучасників – М.Коцюбинського, М.Вороного, Олександра Олеса, В.Самійленка. Художник М.Жук приводить допитливого юнака в дім М.Коцюбинського. Усе це стимулювало хлопця до поетичної творчості).

- Яка перша збірка П.Тичини?

- Чому вона має таку назву?

- На які тематичні групи поділяється?

Учитель. Сьогодні ми спробуємо торкнутися дивного світу ранньої поезії Тичини, відчуті її серцем і досягнути розумом, переконатися у її неординарності й полюбити, зіставляючи з іншими видами мистецтва.

4. Робота над змістом вірша « Ви знаєте, як липа шелестить? »:

а) Прослуховування поезії (фонохрестоматія): учні, заплющивши очі, слухають поезію, намагаючись «побачити», «відчутти» зображене в ній;

б) бесіда за змістом вірша:

- Чи сподобався вам вірш? Чим саме?

- Що ви «побачили» , «відчули», слухаючи поезію? (Картини природи: липа шелестить; місячні весняні ночі; старі гаї; місяць, зорі... вони пов'язуються з душевними настроями ліричного героя).

Учитель. Це своєрідна форма художнього пізнання людської душі. Вірш «Ви знаєте, як липа шелестить...» нагадує фольклорні зразки, де картини природи пов'язуються з душевними настроями, а події людського життя часто замальовуються як певна паралель до явищ природи.

- Який це художній прийом? (Паралелізм).

Учитель. Так, це пейзаж-паралелізм. У цій поезії єдність пейзажного образу й ліричного настрою відчутна дуже сильно. Духовна спорідненість ліричного героя зі світом природи передається всією силою барв, мелодій, голосів рідної землі.

Картини природи і людські почуття чергуються у творі.

- У яких рядках відтворено картину природи? Яку? (Картина місячної ночі)

- У яких – переживання ліричного героя? Із чим вони пов'язані?

- Що ж називається паралелізмом? (Паралелізм – це паралельне зображення двох і більше явищ із різних сфер життя, порівняння у формі зіставлення)

- Із якою метою він використаний? (Збуджує в читачів роздуми й переживання)

- Який жанр твору? (Ліричний вірш)

- Який твір називають ліричним?

- Який вид лірики? (Шедевр інтимної лірики)

- Який провідний мотив твору? (Світле й радісне почуття кохання весняної ночі; вираження емоцій, які народжуються в душі юного ліричного героя, перших і тендітних емоцій відчуття кохання)

- Які художні засоби допомагають відтворити красу кохання, силу почуттів? (*Епітети:* «місячні весняні ночі» , «старі гаї»; *метафори:*

«сплять гаї»; риторичні запитання: «Ви знаєте, як липа шелестить у місячні весняні ночі?», « Ви знаєте, як сплять старі гаї»; риторичні окличні речення: « А солов'ї!...Та ви вже знаєте, як сплять гаї!». Вони привертають увагу до краси весняної ночі, готують слухача до сприйняття наступної картини.)

- Яка ідея твору? (Ідейне навантаження вірша нечітке, тут змішані хвилюючі ноти передчуття щастя й глибинне злиття з природою, отже, уславлення гармонії. Гармонія – злагодженість, взаємна відповідність різних якостей, предметів, явищ, частин цілого.)

Матеріал для вчителя

Ліричний герой сповнений почуттів, він звертається з риторичними запитаннями до уявних опонентів, які теж мають відчувати те, що й він, він закликає до рішучості, проте сам не виявляє рішучості; лише щира, закохана душа здатна бачити символічні образи природи, а закохані, очевидно, бачать спільні образи. І тому риторичне питання початку вірша трансформується в риторичне ствердження. Ліричний герой знайшов одностудців, він не самотній у своїх почуттях!

«Кохана спить...», але й уві сні вона – це все для ліричного героя.

Композиційно вірш поділяється на дві частини. Обидві починаються риторичними запитаннями. Спочатку простір обмежений лише липою, яка шелестить, у другій частині простір ширшає – це вже гаї, вони сплять, але „ все бачать крізь тумани ”. Простір враз стає глобальним – місяць, зорі... а потім швидше звуковий образ...”солов'ї (цікаво, хто бачив вночі солов'я?!), але як же вночі вони співають..)

Навіть у такого красномовного лірика, як ліричний герой не вистачило слів виразити, як же вони співають: „А солов'ї ...” Красномовні три крапки, чи не так?

Кохання не потребує слів, це надзвичайно тонке почуття, яке досить часто брудниться словами, пафосність тут недоречна, вона дратує. Якщо вже й писати про кохання, то саме так, без од і дифірамбів на адресу об'єкта почуттів, а так просто й щиро. Юнак щирий у почуттях: коли кохаєш, то все навколо змінюється, оживає, і насамперед змінюєшся сам!

- Чи можна вважати, що писати про кохання – це «козир» для Тичини? Що вас найбільше вразило? (Вражають інтонації цього твору, ніжність, мелодика слова, чаруюча приналежність пейзажних картин незрівнянної української ночі, краса кохання)

Підсумок 1-ї 30-хвилини

2-а 30-хвилинка

в) Мистецький контекст. Бесіда за картиною

Учитель. Тичининська ніч нагадує пізній вечір Катерини Білокур, відтворений на картині «Квіти і берізоньки ввечері». (Учні розглядають картину.)

- Що єднає ці твори мистецтва? (Неповторний національний колорит. У поезії — весняний шелест липи (улюбленого дерева українців), а на полотні — берізки і квіти.)

- І поезія «Ви знаєте, як липа шелестить...», і картина «Квіти і берізоньки ввечері» мають ліричний настрій. Для пейзажної лірики Павла Тичини і

полотен Катерини Білокур притаманні справді новаторські відкриття у сфері музично-живописного синтетизму.

Матеріал для вчителя.

Композиція картини цікава. Квіти на полотні зібрані купками: угорі — пишні троянди на фоні білої березової кори, нижче — гордий червоний мак, ближче до глядача — буйні жоржини і ніжно-рожеві мальви. Праворуч із розмаїття зеленого тягнеться кущ оранжевої лілії й виглядає красолька.

Майстерно виписані паничі, що в'ються вгору по березі, увібравши темінь у чорну синь своїх великих очей.

Квіти, виплекані теплим сонцем України й буйною фантазією майстра живопису, віддають своє ніжне тепло прохолодному вечорові. Це, як і в Павла Тичини, справжня таємнича казка ночі. Спробуймо вдивитися і вслухатись у її чаклунську таїну.

Місячне проміння сипле й заливає стовбури білокорих берізок синяво-молочним сріблом, огортає легким серпанком дивні квіти невидимими пасмами, ніби сріблястими прозорими намітками, укриває лілії, жоржини, маки, троянди, мальви, красольку. Тональні градації доведені художницею до віртуозності. Ми відчуваємо, що стовбури беріз і квіти, огорнуті вечірнім молочним туманом, зволожені. Листя мальв тримає тепло дрібнесенькими ворсиночками, а красолька холодніє росянистим нальотом вологи.

Дивлячись на це квіткове панно, дивуєшся, як удалося геніальній майстрині відтворити в ньому свіжість нічної прохолоди, вологість пелюсток, ніжний трояндовий і гіркуватий маковий, міцні жоржинові й красольчані запахи. Усе полотно сповнене урочистості й світломузики.

І поезія «Ви знаєте, як липа шелестить...», і картина «Квіти і берізоньки ввечері» мають ліричний настрій.

5. Робота над змістом вірша «Арфами, арфами»

а) випереджувальне завдання: Учень читає поезію напам'ять.

б) бесіда за змістом

Учитель.

- Ви прослухали, за словами Леоніда Новиченка, «цей швидкодзвонний, неначе й справді виконаний на арфі, гімн весні». Поезія зі збірки «Сонячні кларнети» (1918 р.). Вона з'явилася під впливом вірша Миколи Вороного «Блакитна панна».

Перед вами текст твору. Перегляньте першу строфу. Про що в ній ідеться? (Змальовано прихід весни).

- Скажіть про це словами поета. («Йде весна запашна, квітами-перлами закосичена»)
- Яка картина постає перед вами із змісту другої строфи? (Хмарами-думами вкривається небо, що віщує грозу)
- Який зміст третьої строфи? (Ліричний герой милується весною, що дзвенить потічками й співом жайворонка)
- Про що ідеться в останній строфі? (Ліричний герой звертається до коханої із закликом відкрити своє серце весні. Його душевний стан піднесений)

в) Робота в групах (Учні об'єднуються в групи, проводять дослідження за завданнями)

I група. 1.Знайти епітети, вжиті автором, звернути увагу на місце по відношенню до слів, які вони пояснюють, пояснити їх роль.

2. Чи однаковим віршованим розміром створено вірш? Яке це має значення для сприйняття написаного?

II група. 1. Дослідити: які звуки переважають. Якого відтінку це явище надає окремим віршованим рядкам і твору в цілому?

2. Які кольори ви «побачили» у творі П.Тичини? Яке це має значення?

Перевірка роботи в групах.

Додаткові запитання.

- Назвіть поняття, що означає повторення однакових чи подібних за звучанням звуків у віршованому рядку чи строфі? (Алітерація)

- Яка її роль? (Уживається для підсилення звукової або інтонаційної виразності й музичності)

- А як називається повторення однакових голосних звуків у рядку чи строфі? (Асонанс)

- Якого відтінку надає рядку асонанс? (Надає рядку благозвучності, підсилює

музичність.

- Що символізує назва ? (Вірш написаний не одним розміром, а кількома. Це створює дивну музикальність і тонку мелодійність, складається враження, що звучить арфа – музичний інструмент)

- Яким зором бачить поет красу довкілля? Продовж словесний ряд: захопленням...

(піднесеним, радісним, упевненим, оптимістичним...)

- Як художні засоби відтворюють настрій поезії? Закінчи речення: Вони передають радість... (ніжність, життєрадісність, оптимізм, упевненість ...)

Учитель. Ця поетична перлина наснажена світлим оптимістичним пафосом радості

зустрічі з весною. Світла, ніжна гармонія барв і звуків, настроїв трепетної мрійливості, бентежне очікування нового, невідомого характеризують її.

- Чи можна стверджувати, що талант П.Тичини передати найтонші душевні почуття за

Допомогою вишуканих художніх засобів – це другий «козир» митця?

Матеріал для вчителя. Слова-епітети виносяться на кінець речення й віршованого рядка, вони символічні за змістом, важкі в евфонічному відношенні.

Головні, ударні рядки в поезії закінчуються чоловічими римами, наповнюючи енергією й усі інші рими. Для надання урочистості, розкотистості поет майстерно користується властивостями голосних звуків. У першій строфі повторюється звук «а»: «Арфами, арфами... Йде весна

запашна». Він створює ілюзію широти, лункості, розложистості. Звуки а і о – музичні крила цієї поезії.

Характерно, що вірш написаний не одним розміром, а кількома. Це створює дивну музикальність і тонку мелодійність, які відзначалися літературознавцями ще 20 – 30-х років.

«Арфами, арфами...» вражає не тільки гармонійністю звуків, а й чарівними живописними картинами, змальованими талановитим митцем. Передусім дивної краси портретом закосиченої весни (бачимо тут спектр райдуги). А далі сріблястий тон («квітки-перли») переплітається з голубим кольором, що допомагає ліричному вираженню глибокої романтичної задуми. Живописна палітра розширюється: «золотистими», «блакить», «перламутровий», «вогневий». Кольори поєднуються, виграють різними відтінками, допомагаючи відтворювати складний спектр почуттів юної закоханої душі.

г) Мистецький контекст. Бесіда за картиною Сандро Ботічеллі «Весна»

Матеріал для вчителя. Тичина весна нагадує дівчину Весну, змальовану художником ранньої епохи Відродження Сандро Ботічеллі. Дівчина-Весна, змальована Сандро Ботічеллі, – струнка юнка в розкішній світлій сукні, оздобленій витканими ніжними квітковими узорами. Її золотисто-пшеничне волосся уквітчане вінком. На лебединій шиї різнобарвна гірлянда. Юне обличчя смутне й мудре, тонкі руки підтримують троянди, які падають і потопають у темно-зеленому трав'яному килимі. Як і Сандро Ботічеллі, Тичина читає книгу природи очима мрійника й хлібороба. Отож Весну він бачить з «колосом вій».

«Весна» — данина алегоричності тогочасного мистецтва. Філософічність цього образу не викликає сумнівів: момент оновлення життя поєднує минуле й теперішнє, чийм законам підвладна й людина.

Завдання для самостійної роботи дома: самостійно визначити жанр твору, основний мотив, інші художні засоби, їх роль, записати в зошити.

Підсумок II 30-хвилини

III-я 30-хвилинка

6. Робота над змістом вірша «О панно Інно...»

а) Випереджувальне завдання. Заздалегідь підготовлений учень напам'ять читає вірш.

Якій же з жінок, що зустрічалися на шляху поета, міг бути адресований цей вірш?.. Можливо, Поліні Коновал – першому коханню в семінарії. Поліна – донька чернігівського поета й драматурга І.О.Вороньківського. Вона не відповіла на почуття Павла.

б) Бесіда.

- Назвіть зорові образи (Сніги, луги)
- Що підкреслюється білим кольором зимового пейзажу? (Самотність ліричного героя, який мучиться і страждає від кохання)
- Що символізує вислів «цвіли луги»? (Думка-згадка, що любов загублено)

Учитель. Музикальність, яка йде від логічних, ритмічних і психологічних пауз, обірваних і номінативних речень (Вікно. Сніги... Зимовий вечір. Тиша. Ми) надає поезії великої естетичної цінності. Переживання персонажа такі глибокі, що зорові враження переплавляються у музичні, і , навпаки, – в зорові.

- Знайдіть рядки на підтвердження сказаного: («Я ваші очі пам'ятаю, як музику, як спів» – зорові перейшли в музичні; «І раптом небо... шепіт гаю... О, ні, то очі Ваші» – музичні перейшли в зорові.)

Учитель. Вірш складається всього з двох восьмирядкових строф (рівновеликі ямбічні рядки скріплені двома римами), а скільки в ньому трепетного почуття, щему, ніжності. Здається, перед нами звичайні прості слова. Але чуті тисячі разів чуті слова письменник увів у свій контекст, і вони набрали особливої ритмічності й образності, заграли, як відшліфований діамант, зблиснувши такою барвистою гамою злото цінної любові й ніжності.

- Прочитайте відгук Станіслава Тельнюка про вірш П.Тичини « О панно Інно...» (на мультимедійній дошці):

«Кожне слово – мов клавіш. Кожне слово — мов інший звук, інший настрій. Все йде на нюансах. Цнотливо. Чисто. Без жодного зайвого слова, яке здатне зіпсувати все враження. Вірш — мов кришталевий палац, де все просвічує навколо іде не треба ні барви, ні звука — все це замінює благородство граней чистого скла...

Для таких поезій потрібен колосальний заряд почуттів. Такі поезії не пишуться щодня. Навіть Павлом Тичиною».

в) Мистецький контекст. Учні розглядають картину М.Жука «Біле і чорне», порівнюють її зміст із змістом вірша П.Тичини.

Матеріал для вчителя. На передньому плані – дві постаті: темноволосий юнак в античному одязі й русява дівчина із схрещеними на грудях руками. Хлопець насолоджується чарівними звуками сопілки. Задума й стриманість на ніжному личкові юнки. Його півпостать охоплюють широкі чорні крила, а її – білі. Створюється таке враження, що вони повільно рухаються до нас. Навколо юнака й дівчини буяють квіти. Ближче до нього – соняшники, чорнобривці, жовті гвоздики (спектр теплих кольорів), а біля неї – віоли, синьоха лазорева, татарська гвоздика (холодні тони).

Портрет юнака написаний з двадцятилітнього Павла Тичини, а дівчини – з Поліни Коновал, яка була першим юнацьким коханням поета. Художник знав історію нещасливої любові свого учня...

Міжпредметні зв'язки. З якими віршами зарубіжних поетів асоціюється у вашій уяві змальоване Павлом Тичиною? (Алкман. «Сплять усі верховини гірські...», Гете. «Нічна пісня подорожнього», М. Лєрмонтов. «Гір стрімких вершини» — поезії про красу природи, рідний край.)

7. Теорія літератури

а) модернізм (опрацювання таблиці: мультимедійна дошка)

б) поняття про кларнетизм. Це світоглядно-естетична концепція Павла Тичини,

унікально виражена за допомогою багатьох поетичних засобів: звукових (асонанс, алітерація, звуконаслідування, анафора й епіфора), зорових (епітет, метафора, індивідуально-авторські слова), формальних (розміщення строф і рядків у них) тощо. Кларнетизм характеризують такі поняття: «кольоровий слух», «слуховий колір», аристократичність духу, поетичний всесвіт, філософська ідея всеєдності тощо.

- Чи погоджуєтеся ви з тим, що новаторство П.Тичини – це ще один його «козир»?

IV. Рефлексія та оцінювання

1. Технологія «Незакінчене речення»: «Я думаю, що поезія Тичини цікава, тому що...»

(Висловлювання учнів.)

2. Чи справдилися ваші очікування щодо уроку ? (Технологія «Мікрофон»)

V. Підсумок уроку: узагальнююча бесіда

- Визначте найголовніші ознаки світлої поезії збірки «Сонячні кларнети».

Матеріал для вчителя. Найголовнішою ознакою світлої поезії «Сонячних кларнетів» є тонке спостереження навколишнього світу, замилювання його гармонією, несподіваність першовідкриття. Побачити все довкола ніби вперше – на це здатний не кожен. Так дитина відкриває світ... Душа поета сповнена любов'ю й захопленням.

Поет не прагне логічно пояснити, розкрити таємницю щастя своїм читачам. Він сам творить гармонію й кличе у свій світ: радійте, будьте молоді й щасливі! Життя того варте!

У поетичному сплаві «Сонячних кларнетів» поєднані розповідь, музика, спів, живопис – усе, що було близьким натурі поета. Кожна картина – жива, радісна, інтонаційно багата. І все ж тут переважає музичне світовідчуття. Василь Стус у книжці «Феномен доби» наводить слова А. Ніковського: «З духу музики зародилася ця лірика».

- У чому ж особливості творчої манери, поетичного новаторства Павла Тичини?

(У надзвичайно високій, порівняно з попередниками й сучасниками, образності відтворення світу;

створенні разом з іншими поетами світової літератури (Поль Верлен, Райнер Марія Рільке, Поль Валері, Артюр Рембо), нової поетичної мови ХХ ст.; своєрідному порівнянні фольклоризму та модернізму; в умінні подати діалектику образів; у лаконізмі поетичного вислову.)

Учитель. П. Тичина – найбільший модерніст 20-х років. В основі його творчості – витончене відтворення особистісних вражень і спостережень, життєвих відчуттів і переживань, посилена естетична роль кольорів, звукових тонів, передача внутрішніх психологічних станів.

Звернення до проблемного питання

- Чи вдалося нам знайти відповідь на проблемне питання?

Учитель. Тичина став поетом, яким Україна пишається перед світом. Оригінальний

стиль, щирість інтонацій, дивовижна образність його поезії кличуть нас у світ, де панує гармонія й краса. «А серед усього того, — пише Сергій Єфремов, — стоїть цей дивний мрійник із очима дитини і розумом філософа, з вразливою, спраглою краси душею художника й потужною мовою справжнього майстра слова...»

Звернення до епіграфа.

Так, ідеал П. Тичини — гармонія природи і людини, інтелекту й духовності, почуття й обов'язку, національного й загальнолюдського, землі і космосу.

Створити такі шедеври лірики могла людина, яка має не тільки талант писати вірші, а, перш за все, по-справжньому любить землю, має ніжну й чутливу душу.

V. Завдання додому

Вивчити напам'ять один із віршів збірки «Сонячні кларнети»; ідейно-художній аналіз поезій, виписати в зошити засоби художньої виразності вірша «Арфами, арфами...», скласти міні-твір «Мої враження від світлої ноти «Сонячних кларнетів» (7-10 речень).

Література :

Історія української літератури ХХ століття. Книга перша., 1993 р., К. — / Либідь /

Українська мова та література. Довідник. І частина, 2009 р., К. — / Грамота /

Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. 1994р. К. - [Рось].

П.Тичина. Поезії, 1991 р., К. - /Радянський письменник/

Журнал. Українська мова та література в школі. Червень 1978р.

Журнал. Українська мова та література в школі. Січень 1981р.

Олександр Губар. Павло Тичина. 1981р. К. - [Радянський письменник].

Павло Тичина. Десь на дні мого серця. Поезії. 1991р. К. - [Радянський письменник].

Григорій Клочек. Душа моя наміряла... 1986р. К. - [Дніпро].

З архіву П.Г.Тичини (збірка і матеріалів) К. Наукова думка. 1990р

Матеріали мережі Internet